

HOFMEISTEROVÁ, Karin. *Národní stereotypy v kontextu bosenské války a jejich zobrazení prostřednictvím vybraných snímků regionální kinematografie*. Praha: UK FSV, Institut mezinárodních studií, 2011. 41 s.

Karin Hofmeisterová svou práci věnovala národním stereotypům v oblasti Srbska a Bosny a Hercegoviny na pozadí bosenského konfliktu 1992-1995. Zaměřila se na to, jak byly tyto stereotypy za války a bezprostředně po ní znázorňovány v lokální kinematografii (hraný film). Téma si velmi dobře definovala, metodologicky podložila a analyzované snímky s rozmyslem zvolila. V rámci textu o limitovaném rozsahu velmi vhodně zvolila pouze čtyři díla srbských a bosňáckých režisérů, jejichž výběr náležitě osvětlila. Své argumenty podpořila velkým množstvím dostupných sekundárních zdrojů, a to nejen v anglickém, ale částečně i v srbském jazyce. Jistě by bylo zajímavé, jak píše sama autorka, analyzovat i další aspekty vybraných snímků (multietnicita filmového štábu, původ finančních zdrojů, jazyková stránka a jazykové mutace, návštěvnost apod.), na to by ovšem v daném stránkovém penzu nezbyl prostor.

Autorka v první části nejprve objasňuje pro tuto práci stěžejní pojmy: národní stereotypy, národní mýtus a kolektivní identita. Národní stereotypy dále kategorizuje jako stereotyp „my“ a „oni“, hluboce zakořeněné historické stereotypy, které lze ztotožnit s mýty o původu národa, stereotyp oběti a náboženské stereotypy a mýty. Ty potom aplikuje na Bosnu. Poukazuje také na stereotypní vnímání Balkánu západní společností a stereotypizaci Titovy Jugoslávie a jugoslavismu. Upozorňuje rovněž na to, že tyto mýty musely být nejprve mobilizovány, aby se staly hybateli nacionalismu a mezietnické nenávisti. K jejich mobilizaci podle Hofmeisterové docházelo především skrze politické elity, ale významně se na ní podíleli i představitelé národních církví a média. V druhé části práce autorka prostřednictvím analýzy a komparace vybraných filmů, kterou koncipuje právě podle výše uvedených kategorií národních stereotypů, věrohodně dokazuje hlavní tezi, že národní stereotypy a mýty byly pro rozpoutání a průběh etnického konfliktu v Bosně a Hercegovině klíčovými faktory.

Práce je velmi dobře zpracována a nenacházím v ní vážnější pochybení, proto bych chtěla upozornit jen na pár drobných nedostatků a položit několik dílčích otázek. Autorka v úvodu uvádí, že se hercům ani zbytku štábu nebude v rámci filmové analýzy věnovat, přesto tak v některých případech částečně činí (*Lepa sela lepo gore*, s. 18, 22, *Underground*, s. 23, *Go West*, s. 30). Bylo by proto dobré osvětlit, proč bylo nutné právě v daných případech na herce,

resp. scénáristy odkázat. Na str. 15 autorka tvrdí, že Bosňáci zpočátku nevytvořili vlastní nacionalistickou stranu, přičemž opomíná Izedbegovičovu SDA, která vznikla v roce 1990. V textu také v souladu s Todorovou aj. trefně rozebírá, že západní stereotypy vůči Balkánu přejímají i sami Balkánci, na což odkazuje i na str. 25 a v pozn. 78 v souvislosti s Kusturicou a dalšími balkánskými režiséry. Bylo by jistě zajímavé zamyslet se nad tím, jak k této sebereflexi mohlo u umělců dojít. Autorka by se při obhajobě také mohla krátce věnovat otázce, proč bosňácké filmy vznikají až s pěti a víceletým odstupem (s. 35).

Členění textu je dobře strukturováno a každá další kapitola vhodně rozvíjí tu předchozí. První dvě části na sebe dobře navazují, mezi druhou a třetí analytickou kapitolou nicméně trošku postrádám plynulý přechod. U filmových analýz mi pak na některých místech chybí pár detailních, nicméně domnívám se podstatných informací: U poslední scény Kusturicova *Undergroundu* autorka nezmiňuje, že se u závěrečné hostiny setkávají živé i mrtvé filmové postavy (s. 25). V závěru filmu *Nicija zemlja* pak není uvedeno (a analyzováno), že mezinárodní společenství v zemi nikoho zinscenuje fiktivní záchranu přeživšího vojáka, o níž zahraniční média podají lživé svědectví (s. 27). V samotném závěru pak vedle stereotypů společných pro všechny snímky nevyzdvihuje jistý fatalismus, s nímž většina jihoslovanských režisérů ke konfliktu přistoupila a znázornila jej jako nevyhnutelný, přestože to předchozí analýza de facto potvrzuje (s. 37).

Také jazykově dosahuje práce vysoké kvality. Nevhodné jsou snad jen formulace neudržitelných poměrů ústících v *katarzi* (s. 29), dále rozřazení *do tematických podkapitol* (s. 31) u kap. 3.1.4., která už žádné podkapitoly nemá, na téže straně nepřesný překlad názvu srbské (spíš nacionalistické, nebo vlastenecké než *národní* – jak autorka uvádí v pozn. 99) písni *Ko to kaže, ko to laže, da Srbija je mala?* nebo o stránku dále popis pravoslavného popa, který *propěvuje srbskou nacionalistickou propagandu* (s. 32). Z formálního hlediska lze snad jen upozornit na občasné nedodržování mezer (zvláště u pomlček, číslovek a interpunkce v bibliografických odkazech), chyby zásadního charakteru ovšem v práci nenacházím.

Pro originalitu výběru tématu a příkladné metodologické i analytické zpracování hodnotím práci Karin Hofmeisterové jako výbornou a navrhuji ji na pochvalu a následnou publikaci.

PhDr. Kateřina Králová Ph.D.